

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1932 kl. 3 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion angående de avlägsna, glest befolkade bygdernas behov av förbättrade vägar m. m.

I en inom andra kammaren väckt och till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 405, har herr *Petersson* i Lerbäcksbyn m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan, huruledes de avlägsna, glest befolkade bygdernas behov av förbättrade vägar må kunna skäligen tillgodoses, måtte genom Kungl. Maj:ts försorg upptagas till prövning under beaktande av de synpunkter, som i motionen anförts beträffande landsbygdsbefolkningens behov av ökade arbetstillfällen under innevarande kristid. *Motionen.*

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen av *vägoch vattenbyggnadsstyrelsen*, varjämte *svenska vägstyrelsernas förbund* beretts tillfälle att yttra sig över densamma. De inkomna yttrandena hava såsom bilagor fogats till detta utlåtande. *Yttranden.*

Utskottet ansluter sig för sin del helt till motionärernas uppfattning ifråga om önskvärdheten av ett bättre tillgodoseende av de avlägset belägna, glest befolkade bygdernas behov av vägar för underlättande av samfärdseln. Detta behov är enligt utskottets mening så stort och så trängande, att frågan om vidtagande av åtgärder i motionens syfte förtjänar en ingående prövning. Även till motionärernas uttalanden angående landsbygdsbefolkningens behov av ökade arbetstillfällen kan utskottet giva sin fulla anslutning. *Utskottet.*

Emellertid förhåller det sig givetvis så, att tillgodoseendet av motionärernas önskemål i väsentlig mån är en ren anslagsfråga, som årligen prövas av statsmakterna vid beviljandet av anslag till byggandet av sådana vägar, som ansetts kunna komma ifråga för det här avsedda ändamålet. Utan att vilja ingå på detta spörsmål, vilket faller utanför utskottets kompetensområde, anser sig dock utskottet böra framhålla, att det verkliga behovet sannolikt är vida större än som framkommer i samband med anslagsfrågans prövning. Särskilt ifråga om enskilda utfartsvägar torde vederbörande i icke ringa utsträckning, med hänsyn såväl till kostnaderna som de på grund av det till förfogande stående

statsanslagets otillräcklighet ovissa utsikterna att kunna erhålla bidrag, avhålla sig från att för länsstyrelsen framlägga det föreliggande behovet. Enligt utskottets mening vore det därför önskvärt, att en allmän inventering komme till stånd av det sammanlagda behovet av sådana vägar, varom här är fråga. Först sedan en dylik inventering verkställts, torde det vara möjligt att rättvist väga detta behov mot andra ändamål på vägväsendets område, varvid hänsyn torde böra tagas jämväl till den omständigheten, att avsevärda belopp för närvarande genom den verksamhet, som bedrives för arbetslöshetens bekämpande, gå till byggandet av huvudsakligen större landsvägar vid sidan av för dylikt ändamål direkt anslagna medel. Här berörda spörsmål torde emellertid icke lämpligen böra upptagas till prövning med utgångspunkt från den nu till behandling föreliggande motionen utan, som ovan antytts, i samband med anslagsfrågans behandling.

Såsom en åtgärd ägnad att verka i motionens syfte har inom utskottet framhållits ett nedbringande av kostnaderna för olika slag av vägbyggnader genom sänkning av anspråken på vägarnas utförande. I anslutning hertill må erinras, att särskilda sakkunniga jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 5 juni 1931 tillkallats för utredning av spörsmålet om åtgärder till rationalisering och förbilligande av väg- och brobyggnader. Vid denna utredning läres jämväl nyss berörda fråga komma under omprövning. Utredningen skall nämligen enligt de lämnade direktiven icke blott innefatta en förnyad granskning av gällande tekniska bestämmelser beträffande väg- och brobyggnader utan fastmera avse en allmän undersökning rörande olika spörsmål, som för en rationell ekonomisering i fråga om väg- och brobyggnader kunna vara av vikt. Vad speciellt ödebygdsvägar angår har länsstyrelsen i Västerbottens län i skrivelse den 27 oktober 1931 angående anslag till olika slag av vägar gjort framställning om ett särskilt anslag av 250,000 kronor om året för försök i kostnadsbesparande syfte med vägbyggnader av den enklare beskaffenhet som de materialvägar, kolonatvägar och revirvägar, vilka under de senare åren anlagts av statens järnvägar, kolonisationsnämnden och domänstyrelsen. Rörande denna framställning har i årets statsverksproposition meddelats, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anbefallts att efter inhämtande av yttranden från länsstyrelserna i Norrbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Kopparbergs län afgiva utlåtande över densamma. Enligt föredragande departementschefens uttalande vore det hans avsikt att därefter bereda nyssnämnda 1931 års väg- och brobyggnadssakkunniga tillfälle att yttra sig i frågan.

Då sålunda den ovan antydda åtgärden redan är föremål för utredning, föreligger givetvis ingen anledning för riksdagen att till Kungl. Maj:t ingå med en framställning i ämnet. Att utskottet det oaktat ansett sig böra närmare beröra denna fråga beror därpå, att utskottet i förevarande sammanhang velat framhålla önskvärdheten av att utredningsarbetet bedrives på sådant sätt, att de ifrågasatta åtgärderna komma under slutlig prövning snarast möjligt.

På grund av att den i föreliggande motion väckta frågan — i den mån den

icke är en ren anslagsfråga, som icke kan behandlas i nu förevarande sammanhang — i allt väsentligt måste anses vara avhängig av redan pågående utredningar, har utskottet sålunda funnit sig böra i frågans nuvarande läge hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 april 1932.

På utskottets vägnar:

G. W. KÄLLMAN.

Närvarande: herrar *Källman*, *Lundquist* i Rotebro, *Andersson* i Malmö, *Selberg*, *Wiklund* i Byske, *Johansson* i Fårekulla, *Ström*, *Näslund* och *Andersson* i Ovanmyra.

VÄG- OCH VATTENBYGGNADS-
STYRELSEN

Till

Riksdagens andra kammarens tredje tillfälliga utskott.

Sedan riksdagens andra kammarens tredje tillfälliga utskott i skrivelse den 8 februari 1932 anhållit, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen måtte anbefallas att avgiva yttrande över en inom kammaren väckt motion, nr 405, angående de avlägsna, glest befolkade bygdernas behov av förbättrade vägar m. m., har Kungl. Maj:t den 12. februari 1932 anbefallt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att avgiva och till nämnda utskott senast den 30 mars 1932 överlämna det sålunda begärda yttrandet.

Till åttlydnad av den sålunda givna befallningen får väg- och vattenbyggnadsstyrelsen härmed anförä följande.

Den ifrågavarande motionen utmynnar i en hemställan, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan, huruledes de avlägsna, glest befolkade bygdernas behov av förbättrade vägar må kunna skäligen tillgodoses, måtte genom Kungl. Maj:ts försorg upptagas till prövning under beaktande av de synpunkter, som i denna motion anförts beträffande landsbygdsbefolkningens behov av ökade arbetstillfällen under innevarande kristid.

I ifrågavarande motion har bland annat anförts följande.

”Den utredning, varom vi hava för avsikt att göra framställning, bör för övrigt icke begränsas till att avse frågan om de enskilda utfartsvägarna, ehuru denna med hänsyn till arbetsförhållandena just nu skjutes i förgrunden, utan bör, i anslutning till vad inledningsvis anförts, utsträckas att avse den glest befolkade landsbygdsens vägbehov överhuvud taget. Den ifrågasatta utredningen torde lämpligen kunna anföras åt de vägsakkunniga.”

De särskilda slag av vägar, som i ifrågavarande fall kunna anses komma i betraktande, äro, förutom enskilda utfartsvägar, enkla bygdevägar, ödebygdevägar samt tillfartsvägar till inlandsbanan. Beträffande behovet av statsbidrag till anläggning av nämnda slag av vägar tillåter sig styrelsen hänvisa till styrelsens underdåniga skrivelse den 3 september 1931 med anslagsäskande för budgetåret 1932—1933. Styrelsen har därvid, med den inskränkning, som föranletts av Kungl. Maj:ts cirkulär den 12 juni 1931 till statsmyndigheterna angående sträng återhållsamhet i avseende å framställningar om anslagsäskanden att föreläggas 1932 års riksdag, hemställt att anslag måtte utgå med nedan angivna belopp:

	K. V. V. Styrel- sens und. för- slag den 3/9 1931 Kr.	I 1932 års statsv. prop. äskat anslag Kr.	Av 1932 års riksdag be- viljat anslag Kr.
Till byggande av enkla bygdevägar....	1.500.000	1.350.000	1.350.000
till byggande av ödebygdevägar.....	1.000.000	900.000	1.000.000
till byggande av tillfartsvägar till in- landsbanan	500.000	500.000	500.000
till byggande av enskilda utfartsvägar	600.000	500.000	500.000

Beträffande enskilda utfartsvägar hava av riksdagen till anläggning av dylika vägar anvisats anslag alltsedan år 1918, till en början avsedda blott för de fyra nordligaste länen men från och med budgetåret 1925—1926 med vidgad användning för hela Norrland samt Dalarna och Värmland. Genom 1927 års riksdags beslut utsträcktes ifrågavarande anslag att avse jämväl norra delarna av Örebro län. Genom 1930 års riksdags beslut utsträcktes slutligen anslaget för byggande av enskilda utfartsvägar att avse rikets samtliga län. För budgetåret 1930—1931 utgjorde nämnda anslag 450.000 kronor. För innevarande budgetåret utgår anslaget med 500.000 kronor. För budgetåret 1932—1933 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med hänsyn till de ökade anslagsbehov, som föreligga inom de olika länen för byggande av enskilda utfartsvägar, hemställt om ett till 600.000 kronor ökat anslagsbelopp för ändamålet. Innevarande års riksdag har för budgetåret 1932—1933, som ovan nämnts, till byggande av enskilda utfartsvägar beviljat ett anslag av 500.000 kronor.

Vid upptagandet av frågan rörande en vidgad utsträckning av nyssberörda anslag för byggande av enskilda utfartsvägar har styrelsen i underdånigt utlåtande den 5 september 1929, i samband med anslagsäskande för budgetåret 1930—1931, bland annat framhållit betydelsen för det allmänna av att dessa enskilda utfartsvägar i större utsträckning komme till stånd med understöd av stats- eller andra allmänna medel. Härigenom syntes det allmänna vägnätet lättast kunna hållas inom skäliga gränser, vilket vore önskvärt och nödvändigt, för att icke väghållningsdistriktens och statens utgifter för vägväsendet skulle bli alltför betungande. Det vore påtagligt, att det för enskilda gårdar och byar måste framstå såsom ett stort ekonomiskt intresse, att det allmänna vägnätet möjligast kraftigt utveckledes till lättnad för anläggningskostnad och underhåll av enskilda vägar, men det vore lika påtagligt, att en sådan utsträckning av det allmänna vägnätet måste, ur allmän synpunkt och med hänsyn till de ekonomiska möjligheterna, finna sig i jämförelsevis sträng begränsning.

Jämlikt 3 §, mom. 1 i Kungl. Maj:ts kungörelse den 29 maj 1931 (n:r 232) angående statsbidrag till byggande av enskilda utfartsvägar må statsbidrag ej utgå, med mindre till det i varje särskilt fall avsedda vägföretaget bidrag, motsvarande minst 15 % av statsbidragets belopp, lämnas av medel, som anvisats av landsting, kommun eller annan icke-sakägare. Enligt samma kungörelse, mom. 2, bör statsbidrag i allmänhet icke utgå med mer än en fjärdedel till en tredjedel av den beräknade kostnaden för anläggningen och må ej för något fall bestämmas till högre belopp än som motsvarar hälften av samma kostnad.

I ifrågavarande motion ifrågasättes, huruvida icke nyssnämnda anslagsprocent kunde som regel jämkas något uppåt ävensom att villkoret om annan icke-sakägares bidrag kunde eftergivnas, åtminstone i sådana fall, där arbetets snara igångsättande vore av betydelse med hänsyn till behovet av arbetstillfällen.

På sätt närmare framhålles i 1932 års statsverksproposition, är avsikten med

förevarande anslag att genom beredande av ett mindre bidrag från statens sida uppmuntra eller överhuvudtaget möjliggöra för befolkningen i avlägset liggande byar eller gårdar att själv bryta väg fram till de allmänna trafiklederna. Utfartsvägarna äro sålunda av enskild vägs natur, och ett understödjande av de samma från statens sida har motiverats huvudsakligen med de säregna och svåra samfärdsförhållanden, som råda inom stora områden av landets norra delar och jämväl inom vissa sydligare belägna trakter med likartade förutsättningar.

I anslutning härtill och med hänsyn till föreliggande stora anslagsbehov för det allmänna vägnätets utbyggnad och underhåll och innan nämnda behov till närmelsevis hunnit bliva tillgodosedda, synes, enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppfattning, någon möjlighet att tillmötesgå motionärernas önskemål ifråga om höjning av förenämnda anslagsprocent och härav föranledd ökning av ifrågasatt anslag icke förefinnas.

Beträffande gällande föreskrifter, avseende icke-sakägares bidrag, torde dessa bland annat hava tillkommit för att minska intressenternas bidrag i byggnadskostnaderna, varför någon ändring härutinnan icke synes ändamålsenlig.

Motionärerna hava vidare upptagit spörsmålet, "huruvida icke, innan ett förslag till enskild utfartsväg uppgöres, vederbörande vägingenjör skulle kunna anlitas för att göra ett förhandsuttalande om det projekterade vägföretaget med ledning av de av riksdagen fastställda villkoren, varigenom fattigt folk skulle slippa ifrån att göra utgifter i onödan". Överhuvudtaget syntes det enligt motionärerna angeläget att bestämmelserna i ämnet erhöles en för förslagens upprättande mera bestämd utformning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen får i denna sak meddela, att, enligt Kungl. Maj:ts förberörda kungörelse, statsbidrag till företag inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län beviljas av vederbörande länsstyrelse. Fråga om statsbidrag till företag inom annat län har länsstyrelsen att med eget yttrande underställa Kungl. Maj:ts prövning. Det synes väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att länsstyrelserna vore oförhindrade att till intressenterna lämna meddelanden beträffande utsikterna för statsbidrags erhållande till ifrågasatta vägföretag.

Åberopande det anförda och då "frågan, huruledes de avlägsna, glest befolkade bygdernas behov av förbättrade vägar må kunna skäligen tillgodoses" lär — med hänsyn till av statsmakterna härutinnan redan träffade åtgärder — vara avhängig, icke av någon utredning, som av motionärerna yrkats, utan av en annan fråga, nämligen den om en väsentlig höjning av de för ändamålen utgående statsanslagen, en höjning, som under nuvarande förhållanden icke torde vara möjlig att åvägabringa, får väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för sin del avstyrka motionärernas hemställan. Stockholm den 22 mars 1932.

FR. ENBLOM.

G. C. A. LINDENCRONA.

AXEL VALSINGER.

SVENSKA VÄGSTYRELSESNAS
FÖRBUND

Till

Riksdagens Andra Kammarens tredje tillfälliga utskott, Stockholm.

Genom remiss den 8 innevarande februari har utskottet berett Svenska Vägstyrelsernas Förbund tillfälle att avgiva yttrande över motion II: 405, innehållande en begäran om prövning av frågan om avlägsna, glest befolkade bygders behov av förbättrade vägar m. m.

De av motionärerna framförda önskemålen synas förbundet vara värda beaktande och de däri anförda synpunkterna av sådant slag att en närmare prövning av frågan i hela dess vidd på sätt motionärerna hemställt, måste förordas.

Ett lands styrka ligger till stor del i ett väl planlagt och utfört nät av kommunikationsleder. Som dylika räknas då icke enbart de stora, jämförelsevis dyrbara, anläggningarna såsom järnvägar, kanaler och större huvud- och genomfartsleder utan jämväl de enklare och mindre dyrbara förgreningar, som stråla ut från de större pulsåderna. Dessa mindre vägar äro dock nödvändiga och få varken förbises eller behandlas styvmoderligt. De äro lika viktiga som huvudlederna och nödvändiga förutsättningar för dessa överhuvudtaget.

Ju bättre vägarna äro desto livligare blir i regel trafiken, men givet är att ett noggrant avvägande i varje fall är nödvändigt. Det nu pågående förbättringsarbetet å de stora huvudlederna är nödvändigt. Utvecklingen har under senare decennier gått fort vad motortrafiken beträffar, och att numera de kraftigaste åtgärder måste vidtagas för att möta densamma torde icke kunna bestridas från något håll. Något eftersättande av de för huvudvägarnas förbättring pågående arbetena torde därför enligt förbundets mening icke kunna få ske.

Men däremot vill det synas som om samtidigt härmed mer uppmärksamhet borde ägnas åt det slag av vägar som motionärerna peka på. Förbundet vill helt instämma i att mycket här under senare år eftersatts och att anslagen äro allt för små för att i tillbörlig grad tillgodose de behov som förefinnas. Det vill synas som om särskilda större anslag härtill borde avdelas. De erforderliga medlen böra emellertid under inga förhållanden tagas av bilskattemedlen. De uppgifter dessa smärre vägar ha att fylla äro till sin art väsentligt skilda från de större genomfartsledernas. Det torde utan överdrift kunna sägas att deras betydelse är störst ur kulturell synpunkt och att kostnaderna för desamma anläggande ingalunda stå i någon proportion till trafikens omfattning. Enbart ur denna synpunkt synes det alltså vara rättvist att biltrafiken icke belastas med kostnaderna för deras anläggande.

Då de sålunda bliva belastade med en oväsentlig trafik — åtminstone i början — böra de naturligtvis också byggas på ett enklare sätt. Men det ligger vikt uppå att icke denna förenkling drives allt för långt så att inom endast några års tidsrymd en ombyggnad blir nödvändig. Även dessa vägar böra noga planläggas med tanke på utvecklingen av kringliggande bygder. Särskilt med hänsyn till underhållsfrågan måste vägdistrikten bevaka att vägens standard icke, på grund av ögonblickets behov, pressas ned. Detta gäller såväl för vägar till glest befolkade trakter som för enskilda utfartsvägar, i den mån de senare kunna bli föremål för övertagande av vägkassan.

Vad särskilt de enskilda utfartsvägarna beträffar har denna fråga vid flera tillfällen varit under diskussion inom förbundets styrelse. Med hänsyn till de skiftande förhållanden som råda inom landets olika delar har det emellertid visat sig svårt att finna en väg som, samtidigt med att anslagen höjas till byggnadskostnaderna på desamma och proceduren vid deras igångsättande för- enklas, skapar garantier för de beviljade anslagens rätta användande och rätt- vis fördelning med avseende å behovet. Förbundet vill dock framhålla som ett önskemål att en högre bidragsprocent måtte lämnas och att de hinder som nu i vissa fall äro förknippade med landstingsbidrags utgående böra såvitt möj- ligt avlägsnas.

Ökade arbetstillfällen under nuvarande kristid äro självfallet i hög grad önskvärda. Det synes dock icke vara klokt att enbart ur denna synpunkt hastigt sätta igång en massa företag. Ej heller synes det tillrådligt att vid ett sådant tillfälle göra eftergifter ifråga om bidragen från den enskilde. Likformighet är strängt av nöden i detta fall — annars uppstå allt för lätt orättvisor med härav följande oberäkneliga konsekvenser.

Med åberopande av vad härovan framhållits får Svenska Vägstyrelsernas Förbund för sin del tillstyrka utredning och åtgärders vidtagande i enlighet med motionen.

Stockholm den 26 februari 1932.

SVENSKA VÄGSTYRELSESNAS FÖRBUND

Arvid De Geer.

Ordförande.

Gunnar Jonsson.